

Vítězství Angličanů v Mesopotamii

STAROŽITNÉ město Kallit, seema pohádek Tisba a jedné noč, prosidly Bagdad, ožil se v minulých dnech v moči anglického vojska. Toto vyvrcholení jedné z nejzajímavějších kampaní v přítomné válce je největší a nejvýznamnější událostí v historii světové války v posledním pololetí, kdy zima přerušila vojenské operace ve většině měřítka na většině válečných jevišť. Významnou z toho důvodu, že toto pozoruhodné anglické vítězství znamená počátek hravosti se paní germánského armá a zřízení velkého panství na blízkém východě, jehož Bagdad měl se stát střediskem. S Bagdadem v moči Angličanů berlínsko-bagdadská dráha, jeden z největších směrů císaře Viléma, stává se ne možností.

Krajina v okolí Bagdadu, kde střelcové pušky a jiné moderní zbraně vykonaly dílo zkázy, má starou historii. Krajina tato byla již starou v době, kdy stavěny byly pyramidy v Egyptě. Měla za sebou pomutlivou historii v dobách, kdy v nedaleké Paestum došlo k ubíživání Ježíše Krista. Po krajně této přecházely hordy Babylónu, Sýrii, Peršanů, Řeků a Turků, aby plešily a postupovaly dále na východ. Pohledneme-li na mapu, patříme tu dvě řeky, Tigris a Eufrat, které směřují jihovýchodním směrem rovnoběžně přes pláň Mesopotamie a spojují se posléze v moči průtok, který vytváří své vody do Perského zálivu.

Tato krajina je všeobecně považována za kolébku lidstva. Zde kdysi nalezl se bibliický ráj. Tato krajina, nyní značně spustlá a odizolovaná, bývala kdysi spížirnou světa. Z plánu tohoto zřeká se některé z nejstarších psaných zápisů, některé až 6.000 let staré. Historie Bagdadu sahá zpět více jak stěti tisíc let, až do svého dávnověku krále Nabuchodonozora, který tu zbudoval nechal proslulá pohřbí, které do dnešního dne je možno vidět nad vodami Tigrisu. Tato krajina po tisíciletí byla v nepředí světové historie a měla významnou roli v časových dějích lidstva.

V době své prosperity údolí řeky Tigris a Eufrat využívala celých počet obyvatelstva. Půda byla bohatá a vydávala velké úrody. Byla-li řádě zavodňována. Byla to první pšenice země světa a Herodot vypráví, že viděl tu na zavodňovaných pozemcích pšenici, která vydávala 200 až 300 lašů po akru. Války, vedené na východ, spustily tuto zemi. Zavodňovací hráze, zřínadla, průplavy a vodovody byly zničeny a obyvatelstvo hladovělo nebo odsídlovalo se do jiných krajín a po dva tisíce posledních let lidé tu jenom živořili. Kdysi slavná města poklesla ve svém významu.

Na místě, kde nyní nalézá se město Bagdad, 100 mil vzdáleno po cestě od starého Babylonu, nalézá se velké město od nejjasnějších dob. Největšímu rozkvětu město trlo se 2.000 let před Kristem, kdy počet jeho obyvatel odhadoval se na 2.000.000. V roce 833 po Kristu byl Bagdad střediskem islámu a jak světlým byl městem, slámu uznávanou v Pohádkách tisíce a jedné noci, kde jeho krásy jsou líčeny. Ale Mongolové a Turci sváděli prudké boje o toto město. Jeho význam poklesával a po posledních několik století je pouhou vzpomínkou na starou orientální romanu. Ale i v posledních letech ohled tohoto města byl známý. V přítomné době má město asi 100.000 obyvatel.

Také ale v posledních letech mnozí evropské vlády upírali svoje oči k tomuto městu. Napoleon sál o zřízení velkého panství v této krajíně. Rusko toužilo po získání části Mesopotamie. Německo mělo v zámeru stavbu berlínsko-bagdadské železnice, kterou získána byla by tato úrodná údolí pro německé plány o sebechtosti. Angličtí kapitalisté chtěli věnovat 130 milionů dolarů na srozdání a zavodnění této země. Sir William Willcocks podrobil krajinu tuto prohlídce a prohlásil, že dá se zavodnit a a půl milionů akřů posazení, na kterých

šlo by se s úspěchem pěstovati pšenice a bavlna. Půda je doposud bohatou a úrodnou a je třeba jenom důležitějšího zavodnění.

Jsem dvě hlavní příčiny anglických operací v Mesopotamii. V první řadě je to znečištění německých plánů, vypočítaných na zbudování močného panství na blízkém východě, a v druhé druhé náležitě vyžitkování těchto krajín. Jenom o málo na východ nalézá se olejná pole v Persii, jež mohou se státi nevyčerpatelným zdrojem. Bude-li ohromeno zavodnění, krajiny tyto znovu stanou se velkou zásobárnou světa. Znovu může se tu pěstovati pšenice a bavlna a z pustin opět mohou se státi úrodné krajiny, kde tisíce lidí naleznou obživu. Nemí pochybosti o tom, že Němci měli v úmyslu znovuoobnovit zavodnění, pakmile berlínsko-bagdadská železnice byla by dohotovena. — Zastane-li Bagdad a jeho okolí v moči Angličanů, je jisto, že zemědělské a obchodní jeho příležitosti budou dokonale využitkovány.

V postupu Angličanů na Bagdad malé přístaviště v Perském zálivu, Koweit, hrálo velmi důležitou roli. V původním plánu Němců bylo vésti železnici z Bagdadu až do tohoto malého přístaviště, kde bylo by lepší spojení s močem. Angličané uplatili ale svůj plán, který byl páneem v této krajíně a tento dovolil jim, aby osady smocnili se ve jméno anglického krále. Tato událost málem by byla zpusobila mezinárodní nedohodu, ale Evropa v roce 1907, kdy Angličané se tu usadili, nebyla připravena před války. Z toho důvodu přišlo se přes tuto událost k dohodě porádku. Tak je ale jisto, že tím německým plánům na blízkém východě zasaena byla první rána. Angličané z Koweitu odsouli si základnu a operný bod pro nynější svoje operace v Mesopotamii.

PREHLED POLITICKÝCH DĚJIN JAPONSKA.

Nejstarší dějiny Japonska zabaleny jsou mytickými mhami. Prvým vládcem Japonska byl prý Džimmu Tennó, syn bohyně slunce, Amaterasu, v sedmém století před Kristem. Malá tehdejší jeho čás rozkládala se v jižní části ostrova Kiu-siu, odkud však brzy šířil panství své po okolních krajích. Obyvatelstvo tehdejšího Japonska bylo původu mongolského a přišlo do Japonska dvojným proudem: jeden přišel ze severní Číny, druhý asi přes Koreu, druhý z Číny jižní. Říše tato nazývala se Jímjó. Původní obyvatel ostrova novými expansivními příboji zabraných, Ainové vypuzeni byli na sever. Další vládnoucí pokud se o nich historie zmíní, byli většinou válečníky, kteří a zbraní snažili se dosavadní území rozšířovati. Z dějin této doby nejdůležitější událostí jsou styky pokojné i válečné se zeměmi sousedními, zvláště s Koreou a Čínou. Z Koree dostalo se do Japonska umění vyřezávání, náboženské knihy čínské, a roku 552 po Kristu též budhismus.

Vliv Číny na sousední říši japonskou v době této byl epochální. Život soukromý i veřejný, politika, obchod, literatura a umění vše zaříceno dle vzorů kultury čínské.

Ke konci 8. století ustanoveno bylo Kioto hlavním městem Japonska. V době této věnoval se lid většinou polnímu hospodářství, nímž jiné pěstování rýže, bavlny, šaje a hedvábnictví.

Dějiny století dalších vyzněny jsou stálými vnitřními boji a občanskými válkami. Úsah stal se v této době jakonsi záhadnou osobou mytickou bez vlastní moči vládců, o níž mezi sebou zápasili jednotliví šogunové. Málo je jisté zemí na světě, ježich historie mohla by vykazati tolik kráse, tyránie, ohyadných intrik a náležitých násilných převratů, jako dějiny Japonska až do počátku 17. století. V polovině 14. století náležela dokonce dva mikado, z nichž jeden vládl na jižní, druhý na severní části říše. Ve století šestnáctém panovala v zemi téměř úplná anarchie.

V této době (r. 1542) přišli na území japonské Portugalci, a později věrozvěstové křesťanství se svatým Františkem Xaverským v čele, kteří brzy měli mezi lidem hojně vyznavačů Kristových.

Nepořádkům v říši učinil konec vojevůdce Tojotomi Hidejoši, jenž pokoril mocné a zpupné daimie. Zařídil pokoj ve vlasti vypravil Hidejoši velkou válečnou výpravu proti Korei a Číně, jež však, ac Japonci zvíťazili několikrát nad Korejci i Číňany, nepřínesla Japonsku velkého užtku.

Hidejoši nebyl na počátku své činnosti nepřitelem křesťanství. Vyslovil prý se k jesuitským misionářům: "Vím dobře, že jste lepší našich bonzů. Zakony vaše se mi líbí, jen kdyby bylo dovoleno v křesťanství mítí více žen. — Zákaz mnohoženství jest mi však na závalu, abych se stal křesťanem." Později ze strachu před domnělou politickou činností křesťanských misionářů stal se však nepřitelem kříže a potránil slávu svojí krví křesťanů, jež v městě Nagasaki r. 1597 dal ukřižovati.

V době této stal se císař, mikado, žijící v Kiotu pouhou figurou bez moči. Veškerá moc, jak politická, tak i vojenská soustředovala se v rukou močných šogunů, z nichž nejslavnějším byl Tokuga-

vaštanvi v Japonsku tehdy vyhubeno téměř úplně, a veškeré styky Japonska s nenáviděnou cizinou byly přerušeny. Někteří daimie šogunové z rodu Tokugava byli lidé slabí a neschopní, takže za jejich éry rozmohl se opět vliv šarlivých daimiů, kteří opouštěli šoguna a přidávali se ku kiotóskému císaři. Tím, jakož i množstvím lupičů a dobrodruhů, zvaných roninů, způsobeny opětovně vnitřní nepokoje a krvavé převrasy, jež byly nejpůsobivější přípravou k revoluci devatenáctého století a červenky nové doby, jež v ohroženém Japonsku pak následovala.

Až do polovice devatenáctého století žilo Japonsko odloučeno úplně od celého ostatního světa. Jestliže mořská bouře zabrnala ku břehům Japonska ezi nějakou lodí, stala se kořistí daimiů, jež v onom okresku byl páneem. Celá pobřeží Japonska nebylo osvětleno ani jediným majákem. Mezi Severní Amerikou, Evropou a Čínou byl v této době již dosti čilý styk obchodní, ale koráby pluly do Číny přímo, nezastavující a nehostinného pobřeží Japonska.

Roku 1853 Fillmore, prezident Spojených Států, obrátil zřetel svůj k sousedu za Tichým Oceánem doufaje, že se mu podaří na vzátní styky politické i obchodní

Ohrožený požár, jenž zničil půl Jeddá, a jenž padlo prý za obětí na 100 tisíc lidí, vykládan byl nepřáteli moderního pokroku tím, že prý staré japonské božstvo se hněvá na národ pro ouz smbovy a cizinci. Následkem toho byly různé menší nepřijemnosti, jež po dosti dlouhou dobu cizinci v Japonsku musili snášeti. Ale již roku 1856 přijel anglický generální konsul Harris do Simody se žádostí své vlády, aby toli směly přistavati též v přístavech Kanagava a Osaka. Šogun novědla si raly, otázal se mikada v Kiotu, co by měl činiti. Na radu státníka Nao-suke otevřeny byly cizím obchodní přístavy Kanagava, Nagasaki a Hakodate, rok na to pak (1859) i Niigata, Hiogo a Osaka. Téhož roku připátnění byli ku dvoru mikadovu diplomatéři zástupci cizích států a v přístavních městech konsuly. Vyslancem a konsulem ponechána ve všech soudních pravomocí nad příslušníky jejich říši.

Vysoká šlechta, daimiové, odvrátili se v této době téměř všichni od šogunů z rodu Tokugava a přiklonili se ke dvoru mikada a k jeho politice. Nastaly krvavé revoluce a rozbroje v celé zemi. Mnoho daimiů bylo státo, jiní musili na sobě vykonati harkiri, někteří poslání do vyhnanství, jiní uvězněni atd. Povstání toto nepokojilo se jen obětmi domorodými, nýbrž obrátilo se s celou zúrností i proti cizincům. Domy bělochů byly zapalovány a mnozí cizinci roku 1860 byli zavražděni.

Tehdejší císař Komei nevěděl si v nepokojích tak vážných rady. Zlým rádeí ponoukán vyslal posly do Jeddá k tamojším šogunovi s rozkazem, aby všichni cizinci, jejich tehdy bylo v Jokohamě asi 125, ze země byli vypuzeni a majetek jejich konfiskován. Vidíce posobstva Šimazu setkal se na zpáteční cestě do Kiota na pobřeží blízko Kanagavy se společností Angličanů. Byli to tři páni a dáma, kteří kanali výlet kořmo do okolí. Dle japonské tradice bylo povinností každého, kdo seděl a koni a potkal vznešeného daimia, ses. cupiti okamžitě s koně a slabou poklonou vzdáti mu poctu. Do dnes není jisto, zda z neznalosti tohoto zvyku, či ze zlozpylnosti cizinci tak učinili. — Vyslancem císařem se rozlítil a napadl společnost Angličanů. Dva páni a ona dáma ujeli na rychlých koních, jeden ze společnosti však, akýsi Richardson ze Šanchaje, šelce rauněn klesl k zemi a za krátko zemřel. Událost tato stala se září 1862.

Vláda anglická dala ihned cestu záležitosti vysotřiti, žádala za vřdní pachatel a náhradu 875.000. Vláda japonská na údrážce vyzvání Anglie nedala dle svého zvyku odpovědi praždně. 15. srpna 1863 objevila se náhle před Kagošimou, sídlem do daimiů rodu Šimazu, anglická eskadra, bombardovala město a zničila větší část jeho. Tehdy i anglické loďstvo utrpělo značné ztráty, ne vše zbraněmi nepřáteli, ale strašlivým tajfunem, jenž přispěl nečekané vojsku nepřátelskému na pomoc. Žádané odškodnění zaplacenou bylo Japonskem teprve tehdy, když loďstvo anglické zakotvilo před zálivem Jeddá a hotovilo se město bombardovati.

Rozmrzen tímto nezdarem japonské diplomacie, odebral se šogun z Jeddá, Hemoči, s velkým průvodem k mikadovi do Kiota jednat s ním o společném postupu proti neváženým a energickým cizincům. Vyslancem a konsulem bylo oznámeno, že japonská vláda neumožní ponechati na dle v platnosti koncese dříve povolene. Ihned na to, jest r. 1863, s pvností Šimonoseki bombardovány byly dva koráby americké, dva francouzské, dva holandské, při čemž množství námořníků a vojínů těchto lodí zahynulo. Vlády zmíněných států konferovaly na to společně s vládou anglickou a Sir Rutherford Aleock radil, aby spojeným loďstvem všech těchto močí město Šimonoseki bylo napadeno. Osmaet válečných lodí spojených zničilo svoji střelbou město Šimonoseki téměř úplně. Výprava evropských spojenců stála přes 32.000.000, jež poražená vláda Japonska vítězům musila zaplatiti. V této době poskytuje Japonsko přesmatý obraz naprostě vnitřní rozvrvanosti. Jak jedno-

tliví daimiové mezi sebou, tak zase i šlechtici proti mikadovi stáli v nekrutím nepřátelství.

Roku 1867 zemřel v Kiotu na neštovicích mikado Komei, a císařem stal se jeho šestnáctiletý syn Mueuhito (narozen r. 1850).

Nejmočnější ze šogunů poznal, že by vlast byla úplně zničena, kdyby nepořádkům a rozvratu nebyl učiněn radikální konec, a jas převyřčen, že systémem dosavadní vlády šogunátu udeřila poslední hodina, složil svoji hodnost do rukou nového císaře. Mikado však, jenž na své mládí byl neobyčejně energický a opatřen byl znamenitými a prozíravými rádeí, nespokojil se tímto akademickým uznáním své svrchovanosti. Žádal, aby mu vydány byly též statky, jež patřily až dosud rodině Tokugava.

Zklamany šogun rozničil novou válku, jež však pro něho nekončila vítězstvím. Poražení stáli se na cizincích. V Kiotu předpadeno bylo anglické vyslanectví, a v Osace zavražděn byl kapitán francouzského korábu spolu s deseti námořníky. Vrahové byli chyceni, odsouzeni vykonati na sobě harkiri, a japonská vláda zaplatiti musila \$130.000 náhrady.

Armáda císařská vedená princem Taruhito a markésem Saigo Takamoriem, udělala v zemi v krátké době pořádek a přinutila odhojné daimie, že musili uznati svrchovanost mikadovu. Dne 6. listopadu 1868 přenesl císař Mueuhito sídlo své z Kiota do Jeddá, jež od té doby přezváno jménem Tokio. Za sídlo své zvolil si císař palác, jenž až do té doby obýván byl princem rodu Tokugava. — Palác shorel roku 1873, a na jeho místo postaven byl nový komplex budov nynějšího císařského paláce. Tokio značí "východní residence".

Roku 1874 vydal se Mueuhito na cestu do Kiota a pojal tam za manželku doeru kněžze Tadaka, jménem Haruko, to jest "dítě jara".

Daimiové musili nyní pozemky své odezdáti vládě a obdrželi za ně větší neb menší roční pensi. Ti, kdo dobrovolně a ihned pozemky své vydali, obdrželi roční příjem větší, ti, kteří násilím byli k tomu přinuceni, spokojiti se musili pensí namnoze velmi nepatrnou. Bojovníci, samuraiové, ztratí své dosavadní své pány, věnovali se většinou službě úřednické. Někteří z nich obrátili se též k obchodu a řemeslu, většinou však s výsledkem nepatrným; neměli předběžných vědomostí a eviku.

Roku 1870 započati s radikální přeměnou dosavadních veřejných institucí v nové. Vše zaříceno dle vzoru Evropy a Ameriky, a množství cizinců povolano do Japonska za informatory pro všechny obory moderní lidské kultury. Francouzi byli učitelé Japonců ve vojensvé, Němci v medicíně, Angličané stáveři jim dráh a zařizovali továrny. Holanďané zaváděli moderní systémy průplavů a lodí. V Osace zařícena byla státní mineovna, a protože příjmy země velikým výdajům nestačily, kontrahovány byly v cizině velké půjčky.

Věrní daimiové odměněni byli za svoji věrnost k panujícímu rodu vysokými úřady a hodnostmi, mnoho to pak i celým deštěm řádů, jež císař Mueuhito založil. — Zaveden křesťanský kalendář, svátek nového roku přeložen z počátku jara na prý den měsíce ledna, zavedeno svěcení neděle jakožto dne všeobecného odpočinku. Nová éra je v Japonsu za panování mikada Mueuhita zaváděna, přezvána byla Meidži, to jest "Osvícení", a stala se novým letopočtem. Dosavadní primitivní zařícení armády ustoupilo moderní organizaci a výbroji, a místo dřívějších samuraioů zřícena pravidelná armáda s všeobecnou branou povinností.

Osvětující účinek.
"Kdybys tak únavou padl, co bys dělal?"
"Dal bych ti napít kořalky."
"A což kdybys ji neměl?"
"Tuž bych ti jí aspoň slbil."

Latina.
První národ: "Já vám nám znamenatý znak. Podvězte se na příklad tam na tu věč. Vidím myš, která běhá okolo zdi na římsě."
Druhý národ: "Já ji sice nevidím, ale slyším ji cupat."

PRESIDENT PŘEDNÁŠÍ INAUGURAČNÍ ŘEČ.

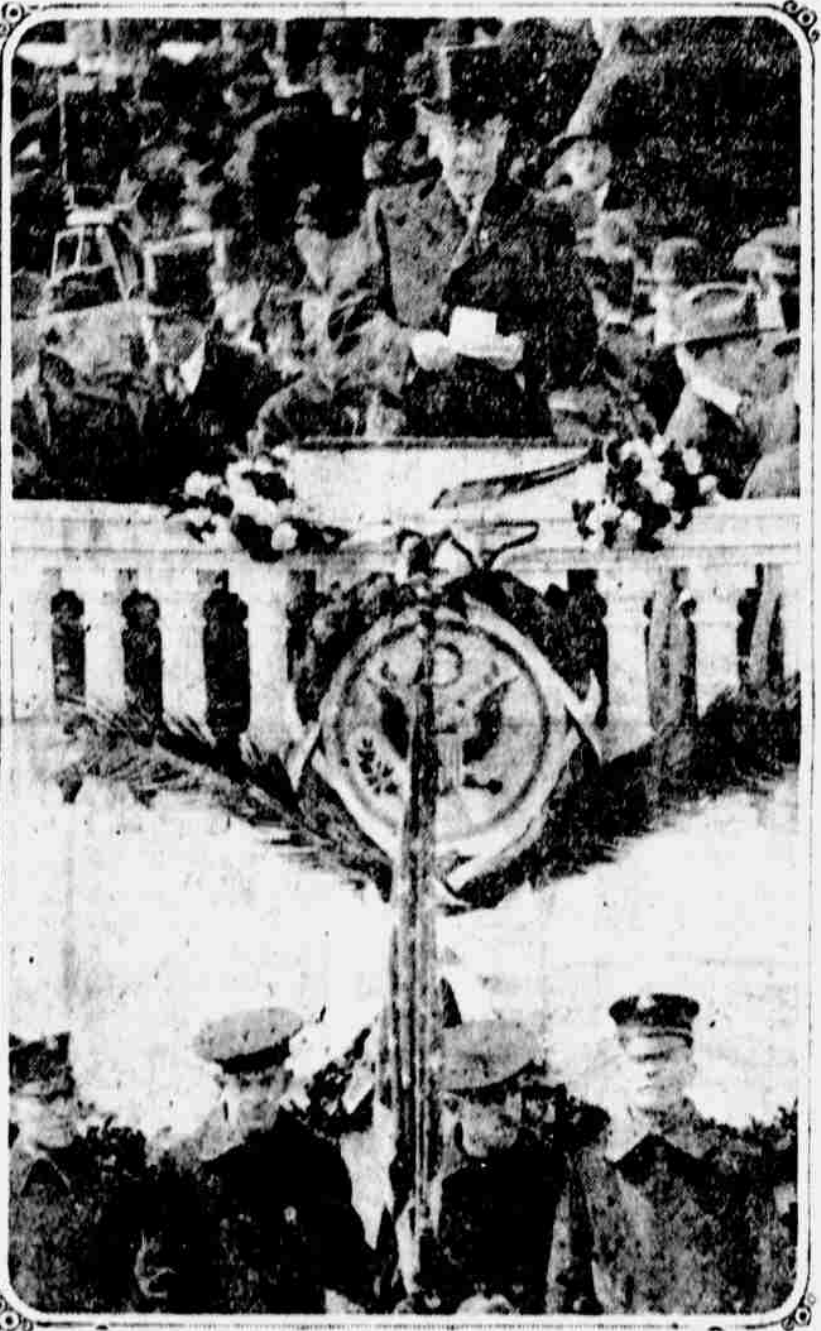

Photo by American Press Association.

Následkem toho, že panoval silný vítr při inauguračních slavnostech ve Washingtoně, nebylo slyšeti prezidentovu řeč příliš daleko. Ne obrázku našem spatřujeme prezidenta při předčítání inaugurační řeči.

va Iejasu. Zvítěz nad odbojnými pány, zajistil převrvení v zemi rodu Tokugava na plných 250 roků. Šogunové rodu Tokugava sídlili v Jeddá a ustoupili teprve novému prrodu moči císařské a země japonské vůbec v r. 1867.

Zásluhou Iejasuvou těšila se země dokonalemu klidu a mohla se věnovati rozkvětu hmotnému i kulturnímu. Šogun Iejasu zorganizoval též státní správu, již v cele stál císař se sídlem v Kiotu, ale za něhož celou říši vlastně spravoval vojenský jeho místopřítel, šogun z rodu Tokugava sídlící v Jeddá, pozdějším Tokiu. — Da této doby spadá též organisační vojensvé a rozdělení tří japonské společnosti. Šogun sám měl asi 80 tisíc vojinů.

Roku 1616 rauněn byl Iejasu při bouři vstřetem do břehů a zemřel. Před smrtí sepsal prý závěť, kde ve stu odstavcích vykládal své názory o státním zřícení a vlastnostech řídného vladaře. Zdá se však, že závěť tato, jež stala se skutečně podkladem státního zřícení japonského, jest jen z části jeho dílem, a byla doplňována a značně pozměněna pozdějšími státníky a vladaři.

Sedmnácté století dějin japonských vyplněno jest krutým a bezohledným pronásledováním křesťanů a cizinců vůbec. Kře-

že Japonsko otevře několik přístavů mezinárodnímu obchodu. — Spojené Státy vyslaly svého znamenitého námořníka, komodora Perryho, jenž se dvěma křižníky a dvěma obchodními koráby přistál jako plomoenik vlády v červenci r. 1853 u břehů Japonska. Nečekanou a neohlášenou návštěvou vyděšen byl šogun Iejasu i celý jeho dvůr měrou nejvyšší. Ihned svolána rada státníků, a hlava rodu Tokugava, Rekku, radil, aby cizinci byli vypuzeni a uzavřeni jakýchkoliv smluv aby bylo odmitnuto.

Rozhodnutí rady sděleno bylo s Perrym, jenž byl nucen s neporičenou odplouti od břehů japonských. Vrátil se však hned za rok, r. 1854, a to se šesti koráby; z čista jasna objevil se v přístavu Jokohamském. Šogunem byl tehdy syn předěšního šoguna, Iejasu, jenž vida nebyti uzavřel s Perryem smlouvu. V ní bylo stanoveno, že troscoinci američtí mají mítí útočiště v Japonsu, že přístavy Simoda a Hakodate otvírají se americkému obchodu, a že americké válečné lodí mohou v Japonsku nakupovati uhlí a jiné potřeby. Jakákoli další obchodní smlouva byla však omlitnuta. — Podobné koncese obdržely pak brzy též vlády ruská, francouzská, anglická a pruská.